

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Śródkresowy przegląd strategii leśnej UE

(2018/C 361/02)

Sprawozdawca: Ossi MARTIKAINEN (FI/ALDE), członek rady gminy Lapinlahti

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

I. WPROWADZENIE**Kontekst strategii leśnej UE**

1. W Unii Europejskiej kompetencje dotyczące polityki leśnej należą do państw członkowskich.
2. Niemniej w wielu dziedzinach mających wpływ na obszary leśne i ich wykorzystanie Unia Europejska posiada wyłączne kompetencje lub dzieli je z państwami członkowskimi. Te obszary polityki obejmują w szczególności wspólną politykę handlową i politykę rolną, politykę rozwojową, klimatyczną, środowiskową, energetyczną oraz dotyczącą biogospodarki i gospodarki o obiegu zamkniętym.
3. Spowodowało to konieczność zapewnienia na szczeblu UE koordynacji polityk UE mających wpływ na kwestie związane z leśnictwem oraz oceny skutków globalnych zobowiązań UE dla zrównoważonego wykorzystania lasów. W strategii leśnej należałoby uwzględnić wspólne cele państw członkowskich oraz występujące między nimi różnice. Kiedy UE negocjuje kwestie mające wpływ na obszary leśne (zob. pkt 2 powyżej), np. w ramach ONZ i Światowej Organizacji Handlu, musi brać pod uwagę opinie państw członkowskich i ich regionów na temat lasów. Strategia leśna jest skutecznym narzędziem harmonizacji różnych obszarów polityki oraz godzenia różnych punktów widzenia państw członkowskich i ich regionów. Jej zadaniem jest także podkreślenie nowych celów i środków, które należy przeanalizować na szczeblu UE.
4. W UE uznawane są zasady zrównoważonej gospodarki leśnej, które zatwierdzono na szczeblu europejskim i opracowano w ramach procesu Forest Europe. Zasady te, które zapewniają zrównoważoną gospodarkę leśną i które powinny również obejmować zasadę kaskadowego wykorzystania, mają zastosowanie przy sporządzaniu krajowych przepisów w zakresie ochrony lasów i przyrody, a także w trakcie przygotowywania certyfikatów rynkowych.
5. Lasy pokrywają 43 % powierzchni lądowej państw członkowskich UE. Na powierzchnię tę składają się bardzo zróżnicowane grunty leśne, zarówno pod względem rodzaju (w tym niezalesione obszary leśne), jak i możliwości korzystania z nich. Ponad 60 % tych lasów znajduje się w rękach prywatnych, zaś pozostała część pozostaje własnością publiczną na różnych poziomach. Ważną rolę właścicieli lasów odgrywają również władze lokalne. Własność władz lokalnych i regionalnych to trzecia najczęstsza forma własności lasów w Europie.
6. Władze lokalne i regionalne mogą być właścicielami lasów. Mogą również zarządzać lasami i wdrażać przepisy ich dotyczące. Oznacza to, że mają znaczne doświadczenie i wiedzę fachową w tej dziedzinie. Dla władz lokalnych i regionalnych lasy są ważnym elementem zrównoważonego rozwoju pod względem gospodarczym, środowiskowym i społecznym, co od ponad wieku znajduje odzwierciedlenie w sporządzaniu i realizacji planów zagospodarowania opartych na zasadach trwałości, stabilności i zrównoważonego zbioru licznych produktów lasów, a także w stosowaniu rygorystycznego prawodawstwa leśnego, które wspiera i chroni lasy. Dlatego też podczas aktualizacji strategii leśnej UE należy z tymi władzami przeprowadzić konsultacje. Władze lokalne i regionalne są nie tylko ważnymi stronami w sprawach związanych z leśnictwem, lecz są także autentycznie zainteresowane lasami, podobnie jak w właściciele lasów.

II. ZRÓWNOWAŻONA POLITYKA LEŚNA Z PERSPEKTYWY WŁADZ LOKALNYCH I REGIONALNYCH

7. Zrównoważona gospodarczo polityka leśna

7.1. Sektor leśny wytwarza 7 % europejskiego wzrostu gospodarczego i zapewnia miejsca pracy 3,5 mln osób, a nawet 4 mln, jeżeli weźmie się pod uwagę sektor bioenergii leśnej. W 2011 r. wartość produkcji sektora leśnego UE wyniosła 460 mld EUR. Działalność leśna i zatrudnienie w tym sektorze mają kluczowe znaczenie nie tylko na obszarach wiejskich i w regionach słabo zaludnionych, lecz również w miastach i miasteczkach, gdzie pobudzają wzrost gospodarczy i wspierają współpracę między obszarami wiejskimi i miejskimi. W strategii leśnej należałoby położyć nacisk na wzrost gospodarczy, zatrudnienie i inwestycje europejskie, a także określić nowe możliwości, które oferują te dziedziny. Szczególną wagę trzeba poświęcić wsparciu na rzecz rozwoju gospodarczego podmiotów w sektorze leśnym w regionach najbardziej oddalonych.

7.2. Władze lokalne i regionalne mogą odgrywać znaczącą rolę w propagowaniu wykorzystania przez przedsiębiorstwa lokalnych zasobów drewna i w propagowaniu przechodzenia na biogospodarkę. Takie użyteczne narzędzia jak np. przede wszystkim wybór materiałów budowlanych i produkcja energii na potrzeby społeczności oraz do celów ogrzewania budynków stanowiących własność publiczną czy, w drugiej kolejności, większe wykorzystanie zaawansowanych biopaliw w transporcie publicznym mogą przyczynić się do wzmocnienia gospodarki i zatrudnienia w regionach. Rozwój i wykorzystanie zaawansowanych biopaliw pochodzących z lasów i innych źródeł jest ważnym elementem unijnej polityki przeciwdziałania zmianie klimatu w kontekście dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało zdecydowanego zaangażowania zarówno na rzecz rozwoju technologicznego, zakładów pilotażowych i produkcji na dużą skalę, jak i na rzecz długofalowych ram prawnych tworzących stabilne warunki dla niezbędnych ogromnych inwestycji.

7.3. 90 % surowców pochodzących z drewna wykorzystywanych w Europie pochodzi z naszego kontynentu. Z punktu widzenia zatrudnienia i gospodarki na szczeblu lokalnym i regionalnym należy dążyć do jeszcze wyższego poziomu konsumpcji krajowej, uwzględniając jednocześnie zrównoważony charakter zasobów leśnych oraz zastosowania drewna. Dlatego też konieczne jest promowanie określonych występujących w naszych lasach gatunków, na które nie ma obecnie zapotrzebowania na rynku, a w tym celu badanie związanych z tymi gatunkami nowych zastosowań i technologii.

7.4. Przegląd strategii leśnej należy dostosować do aktualizacji strategii dotyczącej biogospodarki. Podczas rozwijania biogospodarki leśnej i wzmocnienia innowacji należy zapewnić spójność różnych obszarów polityki UE.

7.5. W ramach reformy wspólnej polityki rolnej ważne jest uwzględnienie narzędzi wspierania sektora leśnego na obszarach wiejskich, takich jak narzędzia służące zapobieganiu wylesianiu, narzędzia służące ponownemu zalesianiu oraz przekształcaniu lasów, narzędzia służące gospodarowaniu i zarządzaniu lasami, pomocy w zalesianiu gruntów rolnych gorszej klasy, w tworzeniu oraz odnawianiu systemów rolno-leśnych, narzędzia służące utrzymaniu lasów jako integralnej części systemów ekstensywnej produkcji zwierzęcej, a także promowaniu przedsiębiorczości i szkoleń w tym sektorze.

7.6. Stabilność ekonomiczna jest również zależna od skuteczności i przejrzystości wykorzystania produktów leśnych, w którym bardzo istotną rolę może odgrywać zastosowana technologia.

7.7. Konieczne jest również rozwijanie i wprowadzanie dynamicznych, integrujących systemów informacji i mapowania leśnego, które służą za podstawę podejmowania decyzji zarówno dla właścicieli, jak i kadry zarządzającej.

8. Zrównoważona środowiskowo polityka leśna

8.1. Europejskie lasy chronią różnorodność biologiczną, utrzymują usługi ekosystemowe i pochłaniają dwutlenek węgla emitowany do atmosfery. Lasy pochłaniają obecnie około 10 % gazów cieplarnianych emitowanych w UE. Dzięki skutecznemu i długoterminowemu podejściu zgodnemu ze specyfiką regionalną nawet 90 % europejskich lasów mogłoby mieć charakter naturalny lub półnaturalny i obejmować szeroki zakres gatunków. Inwestowanie w zrównoważoną gospodarkę leśną będzie nadal zapewniać bardziej zrównoważone i zdrowsze lasy.

8.2. Wykorzystanie lasów jest zrównoważone, jeśli drewno przyrasta szybciej niż jest eksploatowane i jeśli uwzględniane są wymogi w dziedzinie różnorodności biologicznej. Należy zauważyć, że od lat dziewięćdziesiątych zwiększyła się zarówno powierzchnia lasów europejskich, jak i tempo ich wzrostu. Oprócz różnorodności, jednym z głównych celów zrównoważonej środowiskowo polityki leśnej jest powstrzymanie wylesiania na świecie i w problematycznych miejscach w Europie. Dokonując oceny zrównoważonego charakteru eksploatacji lasów, należy uwzględnić różnorodność ekosystemów leśnych i odmienne znaczenie, jakie mają dla otaczającego je obszaru w różnych regionach europejskich.

8.3. Uwzględnienie w gospodarce leśnej różnorodności i złożonego charakteru ekosystemów leśnych ma istotne znaczenie dla wielu gatunków roślin i zwierząt oraz dla rekreacyjnego korzystania z lasów.

8.4. W śródkresowym przeglądzie strategii leśnej należałoby bardziej uwzględnić wielowymiarowe znaczenie lasów w polityce klimatycznej, w realizacji celów porozumienia paryskiego, osiąganiu celów z Aichi dotyczących bioróżnorodności i wysiłkach na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju ONZ, tak by zrównoważoną gospodarkę leśną traktowano na równi z innymi środkami mającymi na celu obniżenie emisji CO₂. Zawarcie w przeglądzie śródkresowym konkretnych, szczegółowych i sprawdzonych propozycji działań, a także przykładów umożliwi władzom lokalnym i regionalnym skuteczniejsze działania na rzecz osiągnięcia wspólnych celów, w tym w sektorze leśnym.

8.5. W Europie toczy się ożywiona dyskusja na temat stanu środowiska i rozwoju lasów, co w niektórych przypadkach skutkuje sporami na szczeblu lokalnym i regionalnym. Ważne jest przeznaczanie niezbędnych środków publicznych na badania dotyczące europejskich lasów, zarządzania nimi i ich rozwoju oraz udostępnianie wiarygodnych danych dotyczących lasów władzom i społeczeństwu obywatelskiemu, w celu ułatwienia dialogu.

8.6. Z myślą o wspieraniu w UE różnorodności lasów opracowano wiele inicjatyw, takich jak sieć Natura 2000, dyrektywa ptasia i dyrektywa siedliskowa, wsparcie dla zielonej infrastruktury oraz strategia ochrony różnorodności biologicznej do 2020 r. Władzom lokalnym i regionalnym, które przyczyniają się do ich wdrożenia, należy w większym stopniu umożliwiać wnoszenie wkładu w kształtowanie tego rodzaju środków.

8.7. W wielu państwach członkowskich i regionach UE główne zagrożenie dla ochrony ekosystemów leśnych stanowią pożary lasów⁽¹⁾. Najszybszym i najskuteczniejszym sposobem ograniczania szkód powodowanych przez pożary lasów jest działanie społeczności lokalnej. Działania UE muszą skupiać się na dostarczaniu pomocy w zakresie szkolenia technicznego, aby można było zwiększyć zdolność społeczności do samopomocy. Obejmuje to lepsze przygotowanie straży pożarnej i innych specjalistów w dziedzinie bezpieczeństwa publicznego, tak aby zapewnić pierwsze działania w razie katastrofy i ograniczyć jej zasięg⁽²⁾.

8.8. W tym kontekście należy zauważyć, że dzięki niektórym regionom najbardziej oddalonym UE posiada lasy amazońskie i subtropikalne. Te lasy pierwotne stanowią wyjątkowe laboratorium badań naukowych, specjalizacji i innowacji (np. badania farmaceutyczne i pozyskiwanie wyciągów z roślin). Różnorodność biologiczna w regionach najbardziej oddalonych stanowi prawie 80 % różnorodności biologicznej Europy i ma zasadnicze znaczenie dla równowagi ekologicznej naszej planety. Władze lokalne i regionalne stoją na straży tego nieocenionego bogactwa i muszą uzyskać odpowiednie wsparcie w celu zarządzania tym bogactwem i jego ochrony.

9. Zrównoważona społecznie polityka leśna

9.1. Lasy dostarczają nie tylko drewno, lecz również wiele usług ekosystemowych i produktów naturalnych. Zrównoważona gospodarka leśna zapewni utrzymanie tego stanu rzeczy również dla przyszłych obywateli. Produkty naturalne i możliwości rekreacyjne związane z lasami mają wiele korzyści dla zdrowia.

9.2. Lasy oferują również znaczne korzyści społeczne, w tym pod względem jakości życia i dobrego samopoczucia, oraz mają fundamentalne znaczenie dla zachowania odpowiedniej równowagi w życiu obywateli. Należy więc promować tworzenie nowych obszarów zalesionych za pośrednictwem inicjatyw publicznych lub prywatnych i przy wsparciu ze strony UE.

9.3. Wykorzystanie lasów w sposób zrównoważony pod względem społecznym wymaga długoterminowego planowania przestrzennego. W sprawach dotyczących wykorzystania i ochrony lasów należy konsultować się z władzami lokalnymi i regionalnymi, z właścicielami lasów oraz z osobami zamieszkującymi dane regiony.

9.4. Strategia leśna UE powinna kształtować unijną politykę handlową i rozwojową na szczeblu światowym: wysoki priorytet w globalnym programie UE należy przyznać zrównoważonej pod względem gospodarczym eksploatacji lasów w krajach rozwijających się, bioróżnorodności i zrównoważoności polityki leśnej pod względem społecznym (własność gruntów, prawa do korzystania z lasów, prawa mieszkańców lokalnych).

9.5. Dane naukowe dotyczące rozwoju i użytkowania lasów powinny być łatwo dostępne dla obywateli oraz władz lokalnych i regionalnych z myślą o wspieraniu procesu decyzyjnego. Przemawia to za szerokim upowszechnieniem przeprowadzanych przez Komisję w 2018 r. badań dotyczących europejskich lasów i przedstawianiem ich zainteresowanym stronom z tego sektora oraz ogółowi społeczeństwa.

⁽¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów „Polityka leśna: Cele 20-20-20” (Dz.U. C 141 z 29.5.2010, s. 45).

⁽²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów „Przegląd Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności” (zob. s. 37 niniejszego Dziennika Urzędowego).

9.6. Wszystkie wyżej wspomniane aspekty będzie można urzeczywistnić wyłącznie dzięki zachowaniu kultury leśnej, którą należy umacniać i wzbogacać wewnętrznie za pomocą wymiany doświadczeń i praktyk zebranych z całego europejskiego obszaru leśnego, a także zewnętrznie – przy pomocy i wsparciu ze strony ludności miast, w związku z czym konieczne jest podjęcie starań w celu wyjaśnienia jej, jakie korzyści płyną z lasów i gospodarowania nimi.

9.7. Wszystkie strategie leśne, regionalne, krajowe, a zwłaszcza europejskie, powinny uwzględniać jako priorytetowy punkt wyjścia zachowanie na obszarach wiejskich ludności, która umożliwia gospodarowanie zasobami leśnymi i ich wykorzystywanie.

Bruksela, dnia 16 maja 2018 r.

Karl-Heinz LAMBERTZ

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
